
UDK 004.032.26

ISSN 0554-6397

IZDAVAČ:

**UDRUGA ZA PROUČAVANJE I
RAZVOJ POMORSTVA**

PUBLISHER:

**ASSOCIATION FOR RESEARCH
AND DEVELOPMENT OF
MARITIME INDUSTRIES**

POMORSKI ZBORNIK	Posebno izdanje	STR. 435
JOURNAL OF MARITIME & TRANSPORTATION SCIENCES	Special edition	PAGES 435

RIJEKA, 2025.

**KOORDINACIJA UDRUGA ZA OČUVANJE I
REVITALIZACIJU POMORSKE, RIBARSKE I
BRODOGRAĐEVNE BAŠTINE KVARNERA I ISTRE**

*COORDINATION OF ASSOCIATIONS FOR THE
PRESERVATION AND REVITALISATION OF MARITIME,
FISHING AND SHIPBUILDING HERITAGE OF
KVARNER AND ISTRIA*

**POMORSKI I POVIJESNI MUZEJ HRVATSKOG
PRIMORJA RIJEKA**

*MARITIME AND HISTORY MUSEUM OF THE
CROATIAN LITTORAL RIJEKA*

u suradnji s
in cooperation with

PRIMORSKO-GORANSKOM ŽUPANIJOM
PRIMORJE-GORSKI KOTAR COUNTY

GRADOM RIJEKA
CITY OF RIJEKA

TURISTIČKOM ZAJEDNICOM KVARNERA
KVARNER TOURIST BOARD

TURISTIČKOM ZAJEDNICOM GRADA RIJEKE
RIJEKA TOURIST BOARD

POMORSKIM FAKULTETOM SVEUČILIŠTA U RIJECI
FACULTY OF MARITIME STUDIES, UNIVERSITY OF RIJEKA

**SEKCIJOM ZA HRVATSKU POMORSKU BAŠTINU
ZNANSTVENOG VIJEĆA ZA POMORSTVO HAZU**
*SECTION FOR CROATIAN MARITIME HERITAGE OF THE SCIENTIFIC
COUNCIL FOR MARITIME AFFAIRS OF THE CROATIAN ACADEMY OF
SCIENCES AND ARTS*

Prva konferencija o očuvanju i interpretaciji pomorske baštine Hrvatske
povodom

**15 godina sustavnog očuvanja i revitalizacije pomorske baštine
na Kvarneru i u Istri**

i 10 godina rada i djelovanja

**Koordinacije udruga za očuvanje i revitalizaciju pomorske, ribarske i
brodograđevne baštine Kvarnera i Istre**

Rijeka, četvrtak 12. i petak 13. rujna 2024.

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka,
Trg Riccarda Zanelle 1, Mramorna dvorana

**First Conference on the Preservation and Interpretation of Croatian
Maritime Heritage**

on the occasion of

**15 years of systematic preservation and revitalization of maritime
heritage in Kvarner and Istria**

and 10 years of work and activity of the

**Coordination of Associations for the Preservation and Revitalization of
Maritime, Fishing and Shipbuilding Heritage of Kvarner and Istria**

Rijeka, Thursday, 12 and Friday, 13 September 2024

Maritime and History Museum of the Croatian Littoral Rijeka,
1 Square Riccardo Zanella, Marble Hall

Zbornik radova
Conference Proceedings

Rijeka, 2025.

Za nakladnika – For publisher

Izv. prof. dr. sc. Siniša Vilke

Glavni urednik – Editor-in-chief

Izv. prof. dr. sc. Siniša Vilke

Gosti urednici – Guest editors

Doc. dr. sc. Tea Perinčić

Doc. dr. sc. Jakov Karmelić

Prof. dr. sc. Robert Mohović

Recenzenti – Reviewers

Doc. dr. sc. Tea Perinčić

Doc. dr. sc. Jakov Karmelić

Prof. dr. sc. Robert Mohović

Lektura – Language editing

Mr. sc. Orietta Lubiana

Prijevod na engleski jezik – Translation into English

Dr. sc. Jana Kegalj

Redaktura – Redacting

Tea Perinčić, Robert Mohović, Jakov Karmelić

Korektura – Correction

Orietta Lubiana, Jana Kegalj, Robert Mohović, Jakov Karmelić, Iris Bruketa, Tea Perinčić

Koordinacija realizacije izdanja – Coordination of the release

Iris Bruketa, univ. spec. oec.

Grafičko oblikovanje, prijelom i tisak – Lay-out, graphic design and print

Tiskara i grafika Viškovo d.o.o.

Naklada – Issue

150 primjeraka – 150 copies

Organizatori Prve konferencije o očuvanju i interpretaciji pomorske baštine Hrvatske i
inicijatori tiskanja posebnog izdanja Pomorskog zbornika:
Koordinacija udruga za očuvanje i revitalizaciju pomorske, ribarske i brodograđevne baštine
Kvarnera i Istre
Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka
Organizacijski odbor: Robert Mohović, Tea Perinčić, Jakov Karmelić, Iris Bruketa

Organizers of the First Conference on the Preservation and Interpretation of the Maritime
Heritage of Croatia and initiators of a special edition of the Maritime Proceedings:
Coordination of Associations for the Preservation and Revitalization of the Maritime, Fishing
and Shipbuilding Heritage of Kvarner and Istria
Maritime and History Museum of the Croatian Littoral Rijeka
Organizing Committee: Robert Mohović, Tea Perinčić, Jakov Karmelić, Iris Bruketa

pomorski zbornik

Journal of Maritime & Transportation Sciences

POSEBNO IZDANJE

RIJEKA, 2025.

UREDNIŠTVO POMORSKOG ZBORNIKA

Glavni urednik:

dr. sc. Siniša Vilke, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Nikolai Atanasov Velikov, N. Y. Vaptsarov pomorska akademija, Fakultet za navigaciju, Bugarska

dr. sc. Mate Barić, Sveučilište u Zadru, Odjel za pomorstvo, Hrvatska

dr. sc. Željko Bartulović, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet, Hrvatska

dr. sc. David Brčić, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Jasmin Ćelić, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Borna Debelić, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Aleksandra Deluka-Tibljaš, Sveučilište u Rijeci, Građevinski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Julijan Dobrinić, Sveučilište u Rijeci, Tehnički fakultet, Hrvatska

dr. sc. Daniela Gračan, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, Hrvatska

dr. sc. Ana Gundić, Sveučilište u Zadru, Odjel za pomorstvo, Hrvatska

dr. sc. Jana Kegelj, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Rob Konings, Delft Tehnološko sveučilište, Nizozemska

dr. sc. Ljudevit Krpan, Primorsko-goranska županija, Hrvatska

dr. sc. Livia Maglić, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Lovro Maglić, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Vladislav Maraš, Sveučilište u Beogradu, Saobraćajni fakultet, Srbija

dr. sc. Marinko Maslarić, Sveučilište u Novom Sadu, Fakultet za tehničke znanosti, Srbija

dr. sc. Tin Matulja, Sveučilište u Rijeci, Tehnički fakultet, Hrvatska

dr. sc. Vedran Mrzljak, Sveučilište u Rijeci, Tehnički fakultet, Hrvatska

dr. sc. Emanuela Nan, Sveučilište u Genovi, Odjel za civilno, kemijsko i ekološko inženjerstvo, Italija

dr. sc. Joško Parunov, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet strojarstva i brodogradnje, Hrvatska

dr. sc. Helga Pavlić Skender, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Snežana Tadić, Sveučilište u Beogradu, Saobraćajni fakultet, Srbija

dr. sc. Edvard Tijan, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Elen Twrdy, Sveučilište u Ljubljani, Fakultet za pomorstvo i promet Portorož, Slovenija

dr. sc. Maja Uran Maravić, Sveučilište Primorska, Fakultet za turizam, Slovenija

dr. sc. Goran Vojković, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti, Hrvatska

dr. sc. Albert Zamarin, Sveučilište u Rijeci, Tehnički fakultet, Hrvatska

dr. sc. Srđan Žuškin, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Mohamed El Kalla, Arapska akademija za znanost, tehnologiju i pomorski promet, Egipat

IZDAVAČ:

UDRUGA ZA PROUČAVANJE I RAZVOJ POMORSTVA

Adresa: Studentska 2, 51000 Rijeka, Hrvatska

Telefon: +385 (0)91 443 4475

E-mail: udruga.pomorstvo@gmail.com

Priprema i tiskanje posebnog izdanja Pomorskog zbornika financirana je sredstvima Pomorskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

PREDSJEDNIŠTVO UDRUGE ZA PROUČAVANJE I RAZVOJ POMORSTVA

Predsjednik:

dr. sc. Borna Debelić, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

Članovi Predsjedništva:

Adrijana Agatić, mag. ing. log., Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Toni Bielić, Sveučilište u Zadru, Pomorski odjel, Hrvatska

dr. sc. David Brčić, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Andrea Russo, Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Julijan Dobrinić, Sveučilište u Rijeci, Tehnički fakultet, Hrvatska

dr. sc. Siniša Vilke, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Borna Debelić Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

Članovi Nadzornog odbora:

Loris Rak, dipl. iur., Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Biserka Rukavina, Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet, Hrvatska

dr. sc. Jakov Karmelić, CMA-CGM Hrvatska

Radovi objavljeni u Pomorskom zborniku uvrštavaju se u sljedeće baze podataka:

ASFA (CSA) Aquatic Sciences and Fisheries Abstracts

TRID – the TRIS and ITRD database

EBSCO Academic Search Complete

PROQUEST - Natural Science Collection, SciTech Collection, Technology Collection Ulrich's Intl

Periodicals Directory

News of New Electronic Journals

ZDB - Zeitschriftendatenbank

PROQUEST-ZDB – Zeitschriftendatenbank

Worldcat Libraries

HRČAK

Klasifikaciju UDK izradila Sveučilišna knjižnica Sveučilišta u Rijeci.

Foto: Marko Valjak

POMORSKI ZBORNIK

Posebno izdanje

Str. 1 - 435

Rijeka, 2025.

SADRŽAJ

Uvodna riječ glavnog urednika.....	11
Uvodna riječ – gosti urednici.....	13
Od teorije prema praksi u očuvanju i interpretaciji pomorske baštine	17
Robert MOHOVIĆ	
Od vizije očuvanja i revitalizacije pomorske, ribarske i brodograđevne baštine do njezine realizacije na Kvarneru i u Istri	19
Tamara NIKOLIĆ ĐERIĆ	
Kako se čuva pomorska baština na hrvatskom Jadranu? Ekomuzeji i interpretacijski centri kao baštinske prakse 21. stoljeća	49
Tea PERINČIĆ	
Prepoznavanje i očuvanje nematerijalne pomorske baštine	61
Turistička zajednica Kvarnera	
Pomorska baština kao turistički potencijal - Kvarner Maritime Heritage	69
Primjeri dobre prakse i interpretacija pomorske baštine	77
Zvijezdana KLOBUČAR FILČIĆ	
Kuća lovranskoga guca – Lovran	79
Robert MOHOVIĆ	
Ekomuzej Mošćenička Draga - Štorija od mora - Kuća od mora – Mošćenička Draga	87
Nedjeljko DUNATO	
Krčka jedra – Krk	111
Toni KRALJIĆ	
DUBoak – Interpretacijski centar maritimne baštine – Malinska	131
Marija MARINKOVIĆ	
Interpretacijski centar <i>Čovik i more</i> – očuvanje i promocija ribarske i pomorske baštine Lopara – Lopar	139
Valentina PRENI	
Interpretacijski centar Ribarska kuća Klenovica	153

Jelena DUNATO	
Creski kaić – manifestacija i interpretacijski centar – Cres	159
Ozana URSIĆ, Vedran KASAP	
Kuća od 5 dolori - Interpretacijski centar Mario J. Puratić – Sumartin, otok Brač	167
Pomorski muzeji i muzeji s pomorskim zbirkama	177
Silvija HULJINA	
Muzej Grada Crikvenice - doprinos očuvanju pomorske baštine – Crikvenica ...	179
Kate ŠIKIĆ ČUBRIĆ	
Muzej betinske drvene brodogradnje: model očuvanja i interpretacije pomorske baštine – Betina	189
Marijana DLAČIĆ	
Pomorska zbirka Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru – Zadar	199
Biljana BOJIĆ, Barbara CRNOBORI	
Očuvanje i interpretacija pomorske baštine u radu Muzeja grada Umaga – Umag	209
Marija PLENKOVIĆ, Duje DOROTKA	
Ribarski muzej u Vrboskoj – pionirski poduhvat u zaštiti ribarske baštine Jadrana – Vrboska, otok Hvar	227
Draženko SAMARDŽIĆ	
Sto godina muzejske djelatnosti u Biogradu na Moru – Biograd na Moru	241
Festivali i ostale dobre prakse očuvanja i revitalizacije pomorske baštine	249
Jakov KARMELIĆ	
Kvarnerski festival mora i pomorske tradicije FIUMARE – model organizacije festivala pomorske baštine – Rijeka	251
Vladimir SKRAČIĆ	
Bilješka o Latinskom idru – Murter	269
Marinka FRŽOP	
Betinska gajeta – tradicija koja živi u zajednici - Brodogradnja kroz povijest – Betina, otok Murter	293
Joško BOŽANIĆ	
Falkuša <i>Comeza-Lisboa</i> brod iz UNESCO-ova Geoparka Viški arhipelag – Trideset godina svjetske promocije hrvatske maritimne baštine – Komiža	305
Miro CVITKOVIĆ	
Radionice za očuvanje tradicionalnih alata, zanata i običaja „Barake Palagruzone“ – Udruga Palagruza – Komiža	321
Sadržaj, odabrani tekstovi i sažeci na engleskom jeziku.....	335
Karta hrvatske obale Jadrana s ustanovama i centrima prezentacije pomorske baštine.....	433

Uvodna riječ glavnog urednika

Štovani čitatelji, cijenjeni suradnici i dragi prijatelji pomorstva i prometa, posebno izdanje *Pomorskog zbornika*, koje sadrži radove s prve hrvatske konferencije na temu očuvanja i revitalizacije pomorske baštine, prilog je šezdesettrogodišnjem kontinuitetu i ugledu ovoga znanstvenog i stručnog časopisa.

Savez društava za proučavanje i unapređenje pomorstva osnovan je 9. rujna 1962. godine u Splitu, sa zadaćom proučavanja i unaprjeđenja pomorstva. Prvo sjedište Društva bilo je u Zadru, a ubrzo prelazi u Rijeku, gdje se i danas nalazi.

Predsjedništvo su sačinjavali ugledni znanstvenici te - kako je onda bio običaj - političari i admirali. Predsjednici Društva i urednici *Pomorskog zbornika* bili su akademik Grga Novak, profesor Vjekoslav Maštrović, akademik Vladislav Brajković i drugi.

Društvo je raspolagalo značajnom administrativnom infrastrukturuom te je pored glavnog tajništva u Rijeci imalo i odjele u Piranu, Zadru, Šibeniku, Splitu, Dubrovniku, Kotoru i Zagrebu. Organiziralo je tematska stručna i znanstvena savjetovanja s kojih u *Pomorskom zborniku* objavljuje održane referate, znanstvene i stručne članke. Tijekom niza desetljeća aktivno promovira pomorstvo te održava živom ideju „jadranske orijentacije Hrvatske“.

Od travnja 2015. godine Društvo djeluje pod nazivom Udruga za proučavanje i razvoj pomorstva. Glavna aktivnost Udruge u prošlosti, kao i danas, svodi se na izdavanje *Pomorskog zbornika*, koji izlazi neprekidno 63 godine.

Tisuće stranica tiskanih tijekom šest desetljeća koje su ispisali eminentni suradnici svjedoče o razvoju hrvatske pomorske znanosti te potvrđuju vrijednost pomorske tradicije Republike Hrvatske. Od početka izlaženja *Pomorski zbornik* je objavljivao znanstvene i stručne radove koji su obrađivali teme slavne hrvatske pomorske prošlosti iz doba antike, preko Dubrovačke Republike, a u novije doba iz vremena ekspanzije hrvatskog pomorstva i brodarstva 70-tih godina prošlog stoljeća. Njegujući jadransku pomorsku povijesnu baštinu te promišljanjem i prakticiranjem sprege između znanstvene teorije i prakse, Zbornik je djelovao u cilju valorizacije pomorske orijentacije i razvijanja Hrvatske kao pomorske zemlje. *Pomorski zbornik* je znanstveni časopis koji sa 70 svezaka predstavlja nezaobilazno pomorsko stručno i kulturno dobro i jedna je od temeljnih vrijednosti hrvatske pomorske misli i tradicije.

Osobito me veseli što smo uspostavili suradnju s organizatorima konferencije o očuvanju i revitalizaciji pomorske baštine te izdavanjem ovoga posebnoga izdanja omogućili objavu članaka koji svjedoče o značaju navedenih tema za očuvanje naše pomorske tradicije i nasljeđa.

Dragi suradnici, znanstvenici i stručnjaci, Vaši rukopisi, članci, ideje i rezultati istraživanja predstavljaju zalog za budućnost. Vašim intelektualnim doprinosom zajednički promičemo naše pomorstvo.

Zahvaljujem gostima urednicima i kolegama Tei Perinčić, Jakovu Karmeliću i Robertu Mohoviću te se veselim daljnjoj suradnji na sljedećim konferencijama posvećenima očuvanju i revitalizaciji pomorske baštine.

Glavni urednik *Pomorskog zbornika* – Siniša Vilke

Uvodna riječ – gosti urednici

Povodom obilježavanja 15. godišnjice prvog javnog izlaganja na temu sustavnog pristupa očuvanju i revitalizaciji pomorske baštine na Kvarneru i u Istri, kao i 10. godišnjice rada i djelovanja Koordinacije udruga za očuvanje i revitalizaciju pomorske, ribarske i brodograđevne baštine Kvarnera i Istre, u Rijeci je 12. i 13. rujna 2024. u Mramornoj dvorani Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka održana prva hrvatska konferencija na temu očuvanja i revitalizacije sveukupne pomorske baštine.

Glavni organizatori konferencije bili su Koordinacija udruga za očuvanje i revitalizaciju pomorske, ribarske i brodograđevne baštine Kvarnera i Istre i Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, u suradnji s Primorsko-goranskom županijom, Turističkom zajednicom Kvarnera, Turističkom zajednicom Grada Rijeke, Pomorskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci i Sekcijom za hrvatsku pomorsku baštinu Znanstvenog vijeća za pomorstvo HAZU.

Osim obilježavanja spomenutih godišnjica, glavni ciljevi konferencije bili su predstavljanje projekata očuvanja i revitalizacije pomorske baštine s područja cijele Hrvatske, razmjena iskustava o postignutim rezultatima i povezivanje u djelovanju na očuvanju i revitalizaciji te komunikaciji pomorske baštine, kao i završna rasprava s pogledom u budućnost očuvanja i revitalizacije pomorske baštine u Hrvatskoj.

Sudionici konferencije bili su djelatnici pomorskih muzeja, interpretacijskih centara pomorske baštine, turističkih zajednica, predstavnici Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Primorsko-goranske županije i Konzervatorskog zavoda u Rijeci te ostali zainteresirani za temu očuvanja i revitalizacije pomorske baštine.

Uvodna izlaganja odnosila su se na teme vizije očuvanja i revitalizacije pomorske baštine, prepoznavanja i očuvanja nematerijalne pomorske baštine, na prezentaciju rezultata realiziranih projekata financiranih iz EU fondova (*Mala barka, Mala barka 2, Arca Adriatica* i *AdriPromTour*) i na teme sagledavanja pomorske baštine kao turističkog potencijala.

Prvog dana konferencije predstavljeni su interpretacijski centri očuvanja pomorske baštine s područja Istre i Hrvatskog primorja iz Rovinja, Mošćeničke Drage, Lovrana, Crikvenice, Jadranova, Krka, Malog Lošinja, Malinske, Kostrene, Lopara, Raba, Kraljevice, Bakra, Selca, Klenovice i Cresa.

Na drugom danu konferencije predstavljeni su pomorski muzeji i muzeji s pomorskim zbirkama (Betina, Split, Zadar, Veli Lošinj, Umag, Vrbovska) te interpretacijski centri pomorske baštine iz Milne, Sumartina, Novigrada i Biograda. U završnom dijelu konferencije predstavljeni su pomorski festivali i ostale dobre prakse očuvanja i

revitalizacije pomorske baštine kroz djelovanje udruga (iz Murtera, Betine, Komiže i Splita).

Svi su sudionici konferencije kroz svoja izlaganja iznosili vizije i rezultate realiziranih projekata, u kojim prostorima i na koji način su prezentirali prikupljene artefakte, isticali su svoje osobitosti, poteškoće i načine kako ih pokušavaju riješiti, odnose s osnivačima, broj zaposlenih djelatnika, financiranje svojeg djelovanja te odnos s lokalnim zajednicama.

Iz zanimljivih izlaganja bilo je očito da sve sudionike veže velika strast, ljubav i entuzijazam prema ovom dijelu našeg naslijeđa. Život uz more i od mora oblikovao je identitet primorskih i otočnih zajednica koji se prenosio generacijama, a konferencija je pokazala na koliko se različitih načina interpretira i vrednuje svekolika pomorska baština. Tako su predstavljeni primjeri mnogobrojnih interpretacijskih centara: interpretacijski centar *Kuća od mora* u Mošćeničkoj Dragi osnovan je kao pilot-projekt za osnivanje interpretacijskih centara pomorske baštine na Kvarneru u okviru projekta *Mala barka*, a interpretacijski centar u Krku predstavio je zbirku Željka Skomersića, koji u središtu mjesta ima brodomaketarsku radionicu, gdje se može neposredno promatrati njegova vještina izrade maketa. Predstavljen je jedinstveni primjer plovidbenog interpretacijskog centra pomorske baštine otoka Lošinja na lošinjskom logeru *Nerezinac* te primjer virtualnog muzeja ribarstva, pomorstva i brodogradnje grada Raba pod nazivom *Juxta Mare*. Ovaj je virtualni muzej postavljen na 13 informativnih ploča na šetnici od Banjola do Barbata. Ploče su opremljene QR kodovima, čime je omogućeno na pametnom telefonu vidjeti čitavu stazu sa svim točkama gledano iz zraka te pristupiti svakoj od njih posebno i pregledati njihov bogat sadržaj, dok AR tipka na zaslonu pruža mogućnost povezivanja mobilnog uređaja s trodimenzionalno izvedenim objektima u digitalnom formatu, koji se pojavljuju u živoj slici na zaslonu i prividno projiciraju u prostor pred uređajem, stvarajući proširenu stvarnost. Rovinjski Ekomuzej *Kuća o batani - Casa della batana* temelji svoj prezentacijski i programski koncept na valorizaciji gradnje batane te svih pratećih kulturnih elemenata koji se uz nju vežu: tradicijsko ribarstvo, *bitinadu* kao jedinstveni glazbeni izričaj, istriotski jezik, gastronomiju, pomorske običaje i svečanosti, jedrenje oglavnim jedrima i drugo, a zbog svih njegovih aktivnosti i rezultata ovaj je ekomuzej uvršten u UNESCO-ov Registar najboljih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine. Interpretacijski centar *Kuća lovranskega guca* u Lovranu u središtu prezentacije ima lovranski guc i lokalnu tradicijsku brodogradnju, a interpretacijski centar *Kuća od 5 dolori* u Sumartinu posvećen je ribarskom pronalazaču Mariju Puratiću. U Betini su prezentirali ploveću zbirku tradicijskih brodova na otvorenom, Muzeju Grada Crikvenice u središtu su tematske izložbe koje provodi, posvećene pomorskoj baštini, a Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja u Rijeci koordinirao je kreiranje *on-line* baze podataka pomorske baštine, koji su poslužili za izradu virtualnog muzeja mora *Mala barka* i *Arca Adriatica*, koji obuhvaća široko područje od Slovenskog primorja, preko Istre do Kvarnera. Uočena je velika vrijednost djelovanja interpretacijskih

centara u malim otočnim i primorskim mjestima, često osnovanih u dotada ruševnim i neiskorištenim prostorima, a koji u svojim sredinama postaju oaze istraživanja i drugih baštinskih vrijednosti i zamašnjak razvoja kulturnog turizma.

U raspravi, kojoj je cilj bio problematizirati budućnost očuvanja i revitalizacije pomorske baštine, isticani su izazovi u financiranju i definiranju pravnog okvira za komercijalizaciju djelovanja nakon završetka EU projekata (naplata ulaznica i suvenira, turistički prijevoz tradicijskim barkama i sl.), podcrtan je problem neodgovarajućeg planiranja, u kojemu se sadržaj postava prilagođava unaprijed definiranom prostoru te je apostrofirani odnos arhitekata, dizajnera i kustosa, koji uvelike utječe na kvalitetu postava. Problematiziran je odnos muzeološkog djelovanja i promocije pomorske baštine kroz turistički proizvod. Istaknuta je potreba autentične obnove tradicijskih barki i njihove opreme, kao i stalnog prenošenja znanja i vještina obnove barki i umijeća plovidbe i jedrenja na mlađe generacije. Veliku motivaciju za obnovu tradicijskih barki mogu ostvariti povlašteni uvjeti za komunalni vez i plaćanje manjih naknada u lučicama.

Iako neki od pozvanih nisu bili u mogućnosti sudjelovati na konferenciji, a neki od prisutnih sudionika nisu dostavili svoje priloge za ovu ediciju *Pomorskog zbornika*, čime ne možemo biti u potpunosti zadovoljni, ipak možemo utvrditi da je Konferencija dokazala da su u novije vrijeme projekti očuvanja i valorizacije pomorske baštine zahvatili mnoga primorska i otočna mjesta te da je Konferencija dala veliki podstrek za nastavak upoznavanja i razmjenu iskustava, čvršćeg umrežavanja u pružanju veće međusobne podrške i stvaranju foruma za zajedničko nastupanje prema javnosti, lokalnim samoupravama, turističkim zajednicama i tijelima državne uprave, od kojih se može tražiti pomoć za realizaciju daljnjih vizija i ciljeva u očuvanju i revitalizaciji pomorske, ribarske i tradicijske brodograđevne baštine.

Svi pristigli tekstovi su urednički uređeni i recenzirani kao priopćenja s konferencije te su u Zbornik uvršteni i raspoređeni prema tematskim (sadržajnim) cjelinama: Od teorije prema praksi u očuvanju i interpretaciji pomorske baštine, Primjeri dobre prakse interpretacije pomorske baštine, Pomorski muzeji i muzeji s pomorskim zbirkama te Festivali i ostale dobre prakse očuvanja i revitalizacije pomorske baštine.

Dogovoreno je da domaćin sljedeće, druge konferencije posvećene očuvanju i revitalizaciji pomorske baštine, bude *Muzej betinske drvene brodogradnje* iz Betine na otoku Murteru. Veselimo se sljedećem susretu sa željom za povoljnim vjetrom u baštinska jedra.

Gosti urednici – Tea Perinčić, Jakov Karmelić, Robert Mohović

Foto: Marko Valjak